

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

10 juillet 2013

PROPOSITION DE LOI

**visant à introduire une forme d'action
collective en droit belge**

(déposée par
Mme Marie-Christine Marghem et consorts)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

10 juli 2013

WETSVOORSTEL

**tot instelling in het Belgisch recht
van een vorm van groepsvordering**

(ingediend door
mevrouw Marie-Christine Marghem c.s.)

RÉSUMÉ

La proposition de loi vise à permettre les actions collectives (class actions), par lesquelles des plaignants ayant un intérêt commun se regroupent pour intenter une action en justice ensemble, afin que les frais encourus soient mutualisés, et donc réduits pour chaque plaignant séparément.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe groepsvorderingen (class actions) mogelijk te maken, waarbij klagers met een gemeenschappelijk belang zich groeperen om samen een rechtsvordering in te stellen, opdat de gemaakte kosten kunnen worden gedeeld en dus voor elke klager afzonderlijk lager uitvallen.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

1. Nécessité d'introduire une action collective dans notre droit

Des catastrophes à dimension collective comme celle de Ghislenghien ainsi que les récentes procédures de petits actionnaires dans le cadre de l'affaire "Fortis" ont mis en lumière l'absence d'instrument permettant un règlement rapide de procédures collectives en Belgique. Il n'existe pas, en droit belge, de mécanisme propre permettant le traitement de toute une série de demandes individuelles visant toutes le même défendeur et ayant pour objet principal l'indemnisation d'un préjudice en une seule procédure. Certains outils de ce type ont été prévu par la loi, mais de manière restrictive. "Test achats" recense, en outre, différentes situations où ce type d'outil aurait été efficace, principalement pour la protection du consommateur. Il s'agit notamment de la médiatique saga "*Lernout & Hauspie*", où les plaintes individuelles, introduites en Belgique seulement en 2005, n'avaient toujours pas été traitées fin 2008! Alors que, aux USA, des procédures collectives étaient lancées dès 2001.

Dans une société au sein de laquelle on constate une mondialisation du risque économique, il convient de faire évoluer, en conséquence, la protection du consommateur. Pour répondre adéquatement aux victimes de catastrophes naturelles ou industrielles, il apparaît également utile que le législateur se penche sur la question.

L'action collective, entourée de certaines garanties, assure un meilleur accès à la justice et contribue également à réduire les coûts et la durée des procédures. En effet, se joindre à l'action collective permet de réaliser des économies d'échelle sur les frais judiciaires, notamment en évitant la multiplication des frais d'introduction d'instance.

Cette action permet aussi d'obtenir une décision plus rapide. En outre, si plusieurs demandes sont traitées en une seule procédure, on réalise logiquement une économie de temps qui aura un impact sur l'arriéré judiciaire.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. De noodzaak om de groepsvordering een plaats te geven in ons recht

Rampen met een collectieve dimensie zoals die van Gellingen, alsook de recente rechtsovereenkomsten van kleine aandeelhouders in het kader van de zaak "Fortis", hebben aan het licht gebracht dat er in België geen procesrechtelijk instrument voorhanden is om een snelle afwikkeling van groepsvorderingen mogelijk te maken. In het Belgisch recht bestaat er namelijk geen passende regeling waarmee een hele reeks individuele vorderingen ten aanzien van een en dezelfde verweerder kunnen worden behandeld en die tot hoofddoel heeft een schade met één enkele rechtspleging te vergoeden. De wet heeft weliswaar in sommige van dergelijke instrumenten voorzien, maar wel op restrictieve wijze. *Test Aankoop* maakt voorts gewag van verschillende situaties waarin dat soort instrument doeltreffend ware geweest, vooral met het oog op de consumentenbescherming. Het gaat daarbij met name om de mediasaga van *Lernout & Hauspie*, waarbij de in België pas in 2005 ingediende individuele klachten, in het najaar van 2008 nog altijd niet waren behandeld! In de VS daarentegen werden vanaf 2001 collectieve rechtsgedingen aangespannen.

In een samenleving waarin zich kennelijk een mondialisering van het economisch risico voltrekt, moet men de consumentenbescherming dienovereenkomstig doen evolueren. Om adequaat tegemoet te komen aan de slachtoffers van natuurrampen of van industriële rampen, blijkt het ook nuttig dat de wetgever zich over de aangelegenheid buigt.

De groepsvordering, die met bepaalde garanties gepaard gaat, biedt een betere toegang tot het gerecht en draagt er ook toe bij dat de kosten en de duur van de rechtsplegingen worden verminderd. Door zich bij de groepsvordering aan te sluiten, kunnen immers schaalvoordelen worden bewerkstelligd op het stuk van de gerechtskosten, met name door te voorkomen dat meermaals kosten worden gemaakt om een rechtsgeding in te stellen.

Met die vordering kan ook sneller een beslissing worden verkregen. Indien verscheidene vorderingen in één rechtspleging worden behandeld, spaart dit logischerwijs tijd uit, wat een weerslag zal hebben op de gerechtelijke achterstand.

2. Postulat de départ: un choix en conformité avec les principes du droit belge

Les auteurs de la présente proposition de loi souhaitent employer la méthode douce pour faire évoluer l'arsenal juridique belge. La proposition de loi introduit en droit belge une forme d'action collective, c'est-à-dire une action qui vise la réparation d'un dommage, suite à un même fait ou une même situation, subi par un ensemble de personnes et mise en œuvre par un représentant de la collectivité concernée ou quelques uns de ses représentants.

Le mécanisme proposé ne déroge en rien aux droits de la défense, au principe "nul ne plaide par procureur" ou encore à l'interdiction des pactes "*de quota litis*"¹ globaux. Tout au plus, la proposition de loi assouplit-elle la condition d'intérêt personnel à agir, posée par les articles 17 et 18 du Code judiciaire (*cf. infra*)

Enfin, cette proposition de loi ne déroge nullement à l'exigence de personnalité juridique dans le chef de la personne qui se joint à, ou qui mène, l'action en déclaration de responsabilité. En effet, ne peuvent subir des dommages que les titulaires de droits et d'obligations, à savoir les personnes juridiques, à l'exclusion des groupements de fait.

3. Mécanisme de l'action collective

3.1. Description du mécanisme

Les auteurs de la proposition de loi suggèrent de recourir à une action collective qui se compose de trois phases.

Tout d'abord, dans une première partie de la procédure, l'action en déclaration de responsabilité qui a pour objectif l'obtention d'une décision établissant la responsabilité d'un ou plusieurs acteurs, par rapport à une situation qui touche une collectivité (action en déclaration de responsabilité). Le demandeur ne prétend pas à la réparation de droits personnels mais à l'établissement d'une vérité judiciaire. La décision vaudra "*erga omnes*". Cette décision établissant l'existence de la responsabilité ne peut être postulée que moyennant une opération de filtrage, opérée par une

¹ Pacte par lequel les honoraires de l'avocat sont liés au résultat de la procédure judiciaire.

2. Uitgangspunt: een keuze in overeenstemming met de beginselen van het Belgisch recht

De indieners van dit wetsvoorstel willen de zachte methode hanteren om het Belgische juridische arsenaal te doen evolueren. Bedoeling van het wetsvoorstel is in het Belgisch recht een vorm van groepsvordering ingang te doen vinden, met andere woorden een vordering die het herstel beoogt van schade die een groep van personen ingevolge een zelfde feit of situatie heeft geleden (massaschade) en waarbij dat herstel wordt gevraagd door één of enkele vertegenwoordigers van de betrokken groep.

De voorgestelde regeling wijkt in niets af van de rechten van verdediging, noch van het beginsel dat niemand bij volmacht drager pleit, evenals, al evenmin, van het verbod van het alomvattende *pactum de quota litis*¹. Hooguit versoepelt het wetsvoorstel de krachtens de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek gestelde voorwaarde dat iemand persoonlijk belang bij een zaak moet hebben om een vordering te mogen instellen (*cf. infra*).

Tot slot wijkt dit wetsvoorstel geenszins af van de vereiste dat de persoon die als hoofd- of mede-eiser een vordering tot aansprakelijkheidsstelling instelt, rechtspersoonlijkheid moet genieten. Alleen houders van rechten en verplichtingen, te weten rechtspersonen (met uitzondering van feitelijke verenigingen), kunnen immers schade lijden.

3. Regeling in verband met de groepsvordering

3.1. Beschrijving van de regeling

De indieners van het wetsvoorstel suggereren om gebruik te maken van een groepsvordering die uit drie stadia bestaat.

Ten eerste is er, in een eerste stadium van de rechtspleging, een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring. Die heeft tot doel een beslissing te verkrijgen waarbij de aansprakelijkheid van een of meer betrokkenen wordt vastgesteld ten aanzien van een situatie die een groep treft (vordering tot aansprakelijkheidsverklaring). De eiser heeft niet de bedoeling zijn eigen rechten te herstellen, doch wel ervoor te zorgen dat een rechtswaarheid wordt vastgesteld. De beslissing zal "*erga omnes*" gelden. Die beslissing tot vaststelling van de aansprakelijkheid kan alleen voor de rechtbank worden

¹ Overeenkomst waarbij de advocatenhonoraria gerelateerd zijn aan het resultaat van het rechtsgeding.

commission spéciale de recevabilité, chargée d'examiner le caractère collectif de la demande et du dommage (deuxième phase).

Une fois la déclaration de responsabilité établie, cette décision sert ensuite de base, dans une troisième phase de la procédure, à l'indemnisation des victimes du même fait générateur du dommage, en fonction de leurs dossiers individuels, où elles établiront leurs dommages propres.

Il ne faut pas confondre la procédure prévue par la présente proposition de loi avec une forme d'action d'intérêt collectif qui serait ouverte aux associations, de manière générale. Dans ce dernier cas, l'action entend défendre une sorte d'intérêt général supérieur qui ne correspond pas à la somme des intérêts particuliers. Les particuliers ne peuvent, à aucun stade de la procédure, faire valoir leurs prétentions individuelles, contrairement au système prévu par cette proposition de loi.

3.2. *L'action en déclaration de responsabilité*

L'action en déclaration de responsabilité vise à faire reconnaître une situation de fait comme une situation de droit. Elle est ouverte à quiconque, disposant de la personnalité juridique, souhaite dénoncer une potentielle responsabilité collective, moyennant l'autorisation d'une commission spéciale de recevabilité.

Dans ce cadre, la condition d'intérêt à agir posée par les articles 17 et 18 du Code judiciaire est assouplie, par rapport à l'interprétation restrictive donnée actuellement par la Cour de cassation. Le texte de la proposition de loi parle d'intérêt "réel" à agir, en vue de prendre en compte la dimension d'impact réel d'un fait sur la vie de la partie demanderesse; la proximité d'usage devient une proximité de droit.

Cependant, l'existence d'un lien entre la situation dénoncée et la partie demanderesse doit toujours être démontrée. Par exemple, un entrepreneur a connaissance d'une publicité trompeuse de la part d'une firme concurrente mais ne sait pas tout de suite si cela peut lui causer préjudice ou non.

verdedigd nadat ze via een schifting is gepasseerd, die wordt verricht door een bijzondere ontvankelijkheidscommissie. Die is ermee belast de collectieve aard van de vordering en van de schade te onderzoeken (tweede stadium).

Zodra de aansprakelijkheidsverklaring is vastgesteld, dient die beslissing vervolgens, in een derde stadium van de rechtspleging, als grondslag voor de schadeloosstelling van degenen die het slachtoffer zijn van hetzelfde, schade berokkenend feit, zulks overeenkomstig hun individuele dossiers, waarin zij hun eigen schade zullen vaststellen.

De procedure waarin dit wetsvoorstel voorziet, mag niet worden verward met een vorm van groepsvordering die in voorkomend geval openstaat voor de verenigingen in het algemeen. In dat laatstgenoemde geval beoogt de vordering een soort hoger algemeen belang te verdedigen dat niet gelijk is aan de som van de particuliere belangen. In tegenstelling tot wat het geval is bij de regeling welke dit wetsvoorstel in uitzicht stelt, kunnen particulieren zich daarbij in geen enkele fase van de rechtspleging op hun individuele eisen laten voorstaan.

3.2. *De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring*

De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring strekt ertoe een feitelijke situatie te doen erkennen als een rechtssituatie. Ze staat open voor iedereen die over rechtspersoonlijkheid beschikt en die van een potentiële collectieve aansprakelijkheid aangifte wenst te doen, mits een bijzondere ontvankelijkheidscommissie machtiging daartoe verleent.

In dat verband wordt de bij de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek gestelde vereiste dat men bij een zaak belang moet hebben om een vordering te mogen instellen, versoepeld ten opzichte van de restrictieve interpretatie die het Hof van Cassatie daar momenteel aan geeft. De tekst van het wetsvoorstel heeft het over het "echte" belang te handelen, teneinde rekening te houden met het facet van de werkelijke weerslag die een feit heeft op het leven van de eisende partij; gebruiks nabijheid wordt een rechts nabijheid.

Niettemin moet altijd worden aangetoond dat er een verband bestaat tussen de aan de zaak gestelde situatie en de eisende partij. Bijvoorbeeld: een aannemer die weet dat een concurrerende firma misleidende reclame maakt, maar niet onmiddellijk kan inschatten of dat hem al dan niet schade zal berokkenen.

On peut concevoir qu'il estime utile de faire établir la responsabilité du concurrent. Les victimes du dommage pourront se prévaloir de la décision obtenue et postuler la réparation des dommages causés par cette publicité trompeuse.

De plus, la présente proposition de loi s'inspire de la jurisprudence de la Cour constitutionnelle et du Conseil d'État en matière d'intérêt à agir des associations, pour conférer aux associations présentant certaines caractéristiques un accès plus facile à cette nouvelle action en déclaration de responsabilité.

Les associations qui ont un rôle durable et significatif dans un domaine en particulier bénéficient d'une présomption d'intérêt réel lorsqu'elles agissent à l'encontre d'une situation qui touche directement à leur objet statutaire.

Pour bénéficier de cette présomption, ces associations doivent disposer de la personnalité juridique depuis au moins 3 ans, agir en défense de leur objet statutaire et avoir exercé des activités réelles conformes à leur objet social depuis au moins 3 ans, et ce de manière régulière. L'activité réelle peut être établie par toutes voies de droit et ressortir notamment des rapports d'activités, des publications, ...

Par exemple, une association professionnelle dans un secteur donné pourrait agir contre une société se rendant coupable de pratiques commerciales trompeuses portant préjudice à une partie importante de ses affiliés.

3.3. Risques pouvant être causés par de telles actions collectives

La création de ce genre d'action collective ne manquera certainement pas d'impact sur les entreprises. Ce recours risque d'être assez souvent utilisé à leur encontre. Au niveau financier, pour les entreprises, cela peut s'avérer significatif: outre les dédommagements auxquels elles pourraient être condamnées, la publicité négative que de telles procédures pourraient engendrer est à craindre. De plus, la menace d'une action collective pourrait inciter les entreprises à transiger sur le paiement de dédommagements préventifs, alors même que leur responsabilité ne serait peut-être pas reconnue à l'issue d'un procès.

Men kan begrijpen dat hij het nuttig acht de aansprakelijkheid van de concurrent te doen vaststellen. De slachtoffers van de schade kunnen zich op de aldus verkregen beslissing beroepen om te eisen dat de door die misleidende reclame veroorzaakte schade wordt hersteld.

Bovendien wordt dit wetsvoorstel ingegeven door de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en van de Raad van State in verband met het belang dat de verenigingen kunnen aanvoeren ter verantwoording van een rechtsoverdring. Bedoeling is verenigingen met bepaalde eigenschappen gemakkelijker toegang te verlenen tot die nieuwe vordering tot aansprakelijkheidsverklaring.

Voor verenigingen die in een welbepaald domein een duurzame en significante rol vervullen, geldt een vermoeden van reëel belang als ze in rechte optreden tegen een situatie die rechtstreeks verband houdt met hun statutair doel.

Om dat vermoeden te genieten, moeten die verenigingen sinds ten minste drie jaar rechtspersoonlijkheid hebben, moeten ze in rechte optreden om hun statutair doel te verdedigen en moeten ze sedert ten minste drie jaar regelmatig reële activiteiten uitoefenen die stroken met hun statutair doel. De reële activiteit kan door alle mogelijke rechtsmiddelen worden aangetoond en kan onder meer blijken uit de activiteitenverslagen, de publicaties enzovoort.

Bijvoorbeeld: een beroepsvereniging in een bepaalde sector zou in rechte kunnen optreden tegen een onderneming die zich schuldig maakt aan misleidende handelspraktijken die schade berokkenen aan een aanzienlijk deel van haar leden.

3.3. Risico's die dergelijke groepsvorderingen kunnen inhouden

De totstandkoming van dat soort van groepsvorderingen zal ongetwijfeld een weerslag hebben op de ondernemingen. Een dergelijke vordering dreigt vaak tegen hen te worden gebruikt. Op financieel vlak kan dat voor de ondernemingen aanzienlijke gevolgen hebben: naast de schadevergoedingen waartoe ze zouden kunnen worden veroordeeld, moet worden gevreesd voor de negatieve reclame die dergelijke procedures met zich zouden kunnen brengen. Bovendien zou de dreiging van een groepsvordering de ondernemingen ertoe kunnen aanzetten een dading aan te gaan over de betaling van een preventieve schadevergoeding, terwijl niet vaststaat dat zij na afloop van een proces daadwerkelijk aansprakelijk zouden worden gesteld.

De plus, on le sait, les entreprises considèrent ce type d'action comme la porte ouverte à une trop grande judiciarisation du risque économique et de la société en général. Elles dénoncent également un risque de dérive corporatiste.

En effet, les avocats sont appelés à jouer un rôle essentiel dans le déroulement de ces actions (travail en amont pour chercher les dommages potentiellement collectifs, pour rassembler les victimes, les convaincre de monter un dossier, ...). Cela peut inciter certains (gros) cabinets à faire de ces actions collectives un business lucratif qu'ils voudront entretenir en "suscitant" de telles actions.

Enfin, il ne faut pas négliger l'aspect international de la problématique: prévoir une procédure trop lourde pour les entreprises risque de freiner leurs envies de développement dans notre pays. Il faut donc envisager un système qui ne devance pas la réflexion au niveau européen.

Le système choisi ne doit pas s'aligner sur le mécanisme anglo-saxon de la "*class action*" au sens strict, au détriment des standards plus européens.

3.4. **Garanties apportées par la proposition de loi pour éviter les abus**

3.4.a. *Filtre de recevabilité: une action en déclaration de responsabilité doit faire l'objet d'un filtre par un organe ad hoc: la commission de recevabilité*

Au vu des risques précités de dérives et d'abus, les auteurs de la proposition de loi estiment que deux précautions préalables doivent être prises. Aucune demande de déclaration de responsabilité ne pourra être soumise au juge de fond sans avoir été présentée préalablement à une commission de recevabilité. Une commission de recevabilité est créée dans chaque arrondissement judiciaire, au sein du tribunal de première instance. Il s'agit d'une commission spécifique de ce tribunal de première instance.

La mission d'établir sa composition exacte, son financement et ses règles de fonctionnement sera confiée au Roi. Le cas échéant, Il pourra permettre à la commission de s'adjoindre le concours de toute autre personne utile, pour certains contentieux.

Het standpunt dienaangaande van de ondernemingen is bekend: zij vrezen dat door dergelijke vorderingen het economisch risico en verschillende aspecten van de samenleving al te zeer in gerechtelijk vaarwater terecht komen. Tevens zijn zij beducht voor ontsporingen van corporatistische inslag.

De advocaten krijgen immers een essentiële rol toebedeeld in het verloop van die vorderingen (voorbereidend werk dat erin bestaat de mogelijke massaschade te bepalen, de slachtoffers bijeen te brengen en ze ervan te overtuigen een dossier samen te stellen enzovoort). Dat kan bepaalde (grote) advocatenkantoren ertoe aanzetten van de groepsvorderingen een lucratieve business te maken, die ze in stand zullen willen houden door dergelijke vorderingen te "veroorzaken".

Tot slot mag de internationale dimensie van dit vraagstuk niet uit het oog worden verloren: een voor de ondernemingen te zware procedure dreigt hun enthousiasme te bekoelen om hun activiteiten in ons land verder te ontplooien. Men moet dus een regeling voor ogen houden die niet vooruitloopt op de reflectie op Europees niveau.

De gekozen regeling mag niet slaafs worden geënt op het Angelsaksische mechanisme van de "*class action*" in de strikte zin, waarbij men voorbij zou gaan aan meer Europese standaarden.

3.4. **Door het wetsvoorstel geboden garanties om misbruiken te voorkomen**

3.4.a. *Ontvankelijkheidsfilter: een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring moet via een ad hoc-schiftingsorgaan, de ontvankelijkheidscommissie, passeren*

Gelet op voormelde risico's van uitwassen en misbruiken moeten volgens de indieners van het wetsvoorstel twee voorzorgsmaatregelen worden genomen. Alvorens met een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring naar de feitenrechter kan worden gestapt, moet ze aan een ontvankelijkheidscommissie worden voorgelegd. In elk gerechtelijk arrondissement wordt een ontvankelijkheidscommissie opgericht, binnen de rechtbanken van eerste aanleg. Het gaat om een voor die rechtbanken specifieke commissie.

De Koning wordt belast met het bepalen van de precieze samenstelling, de financiering en de werkingsregels van die commissie. Hij kan in voorkomend geval de commissie toestaan om voor bepaalde geschillen een beroep te doen op enige andere nuttige persoon.

3.4.b. Phase de recherche d'un règlement alternatif des conflits obligatoire

La proposition de loi instaure, comme préalable obligatoire à la recevabilité d'une procédure de réparation collective, la participation à un règlement amiable du litige, dans le cadre d'une méthode alternative de règlement des conflits.

La commission va tout d'abord examiner si un mode alternatif de règlement des conflits a été entrepris entre les parties.

Si c'est bien le cas et qu'un accord amiable entre les parties est intervenu, la commission homologue alors cet accord. S'il n'y a pas d'accord, la commission peut octroyer un délai d'une durée maximale de 6 mois pour obtenir un accord.

Si aucun mode alternatif de règlement des conflits n'est entrepris, la commission sursoit à statuer sur la décision de recevabilité pour une durée maximale de 6 mois, afin de permettre aux parties d'entreprendre une telle démarche. De la même manière que dans la première hypothèse, en cas d'accord, la commission l'homologue et la procédure est terminée.

À la demande conjointe des parties, ou de sa propre initiative mais avec l'accord de celles-ci, la commission peut désigner, dans les mêmes conditions que celles décrites à l'article 1734 du Code judiciaire, un médiateur agréé en vue de faciliter la négociation de l'accord. Si, par contre, aucun accord n'est possible après la période maximale de 6 mois octroyée par la commission, celle-ci examine les autres conditions de recevabilité.

La commission de recevabilité est chargée de vérifier le caractère collectif de l'action, notamment au regard du nombre de personnes concernées, de l'origine commune des dommages potentiels, du fait que les dommages individuels potentiels trouvent leur origine dans les mêmes faits, ...

Il lui revient de n'ouvrir cette nouvelle "action collective" que dans les cas où elle s'avère opportune, par exemple en cas de catastrophe de masse ou de pluralité de consommateurs.

Si elle estime que l'affaire qui lui est soumise a une vocation collective, notamment compte tenu du nombre de personnes concernées, elle déclare cette action recevable et le plaignant principal peut demander au juge

3.4.b. Verplichte voorafgaande poging tot alternatieve geschillenbeslechting

Het wetsvoorstel beoogt te bepalen dat de deelname aan een minnelijke regeling van het geschil in het kader van een alternatieve geschillenbeslechting geldt als verplichte voorwaarde voor de ontvankelijkheid van een procedure tot collectieve schadeafwikkeling.

De commissie zal eerst nagaan of tussen de partijen een poging is ondernomen om het geschil via een alternatieve wijze van geschillenregeling te beslechten.

Als dat wel degelijk het geval is, zijn er twee mogelijkheden. Ofwel zijn de partijen niet tot een akkoord gekomen; de commissie kan dan een maximumtermijn van 6 maanden toekennen om alsnog tot een akkoord te komen. Ofwel hebben de partijen wel een minnelijke schikking kunnen treffen; die wordt dan door de commissie gehomologeerd.

Indien geen enkele poging van alternatieve geschillenbeslechting werd ondernomen, stelt de commissie haar ontvankelijkheidsbeslissing gedurende maximum 6 maanden uit, zodat de partijen de mogelijkheid hebben een dergelijke demarche aan te vatten. Zoals in het eerste geval homologeert de commissie het akkoord dat eventueel tot stand komt en is de procedure daarmee afgerond.

De commissie kan, op gezamenlijk verzoek van de partijen of op eigen initiatief maar met hun instemming, onder dezelfde voorwaarden als die welke bepaald zijn in artikel 1734 van het Gerechtelijk Wetboek een erkend bemiddelaar aanwijzen om de onderhandelingen over het akkoord te vergemakkelijken. Als echter na de door de commissie verleende maximumtermijn van 6 maanden geen akkoord kan worden bereikt, onderzoekt de commissie de andere ontvankelijkheidsvoorwaarden.

De ontvankelijkheidscommissie moet de collectieve aard van de vordering nagaan, onder meer het aantal betrokkenen, de gemeenschappelijke oorsprong van de potentiële schade, het feit dat de potentiële individuele schade voor elk slachtoffer aan dezelfde feiten te wijten is enzovoort.

De commissie opent de nieuwe "groepsvordering" alleen in de gevallen waarin ze opportuun blijkt, bijvoorbeeld bij een massaramp of wanneer er meerdere consumenten in het geding zijn.

Als de commissie oordeelt dat de haar voorgelegde zaak van collectieve aard is, rekening houdend onder meer met het aantal betrokkenen, verklaart ze de vordering ontvankelijk en kan de hoofdeiser de feitenrechter

de fond l'établissement de la responsabilité du défendeur. Suite à une décision favorable de la commission, un délai de deux mois est ouvert pour permettre aux autres parties potentiellement concernées de se joindre à la procédure. Il s'agit d'un délai de rigueur (qui ne peut être abrégé). Les parties nouvelles qui se déclarent (les parties demanderesse déclarées) signent l'action en déclaration de responsabilité.

Il s'agit donc d'un système dit "*opt in*", c'est-à-dire d'inclusion, où seuls sont repris comme membres du groupe les consommateurs lésés par le préjudice collectif qui ont manifesté leur volonté de faire partie de ce groupe

La commission désigne le mode de publicité adéquat à mettre en œuvre afin de porter la demande à la connaissance du public-cible.

3.4.c. Limitation du champ d'application de la proposition de loi aux seules infractions commises dans le cadre de la loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur

De cette façon, les entreprises pourront identifier clairement les risques de procès éventuels et avoir la certitude de ne pas être confrontées à un nombre de trop important de litiges

3.5. La demande d'indemnisation

3.5.a. Objectif

L'action en déclaration de responsabilité a pour objectif de demander au juge de fond de reconnaître l'existence de certains faits ou situations, de les qualifier de fautifs et d'en imputer la responsabilité de manière "objective", tant à l'égard de parties à l'action que de tiers (effet *erga omnes*). Si le juge fait droit à cette demande, sa décision est publiée au *Moniteur belge*.

3.5.b. Choix de redonner un caractère individuel aux demandes d'indemnisation

Une "*class action*" à l'américaine vise à obtenir la réparation d'un dommage ou la reconnaissance d'un droit pour autrui. Les piliers d'une telle action sont le fait que le demandeur se trouve dans une situation similaire aux autres membres de la collectivité, ou classe, et qu'il

verzoeken de aansprakelijkheid van de verweerder vast te stellen. Als gevolg van een gunstige beslissing van de commissie gaat een termijn van twee maanden in om de andere potentieel betrokken partijen de mogelijkheid te bieden zich bij de procedure te voegen. Het gaat om een bindende termijn (die niet kan worden ingekort). De nieuwe partijen die zich aanmelden (de zich als eiser opgevende partijen), ondertekenen de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring.

Het gaat dus om een zogenaamd *opt in*-systeem waarbij men toetreedt tot de groep van de door de massaschade getroffen consumenten, en waarbij alleen diegenen die te kennen hebben gegeven dat zij van die groep deel willen uitmaken er effectief in worden opgenomen.

De commissie kiest de passende wijze van bekendmaking om de vordering onder de aandacht van de doelgroep te brengen.

3.4.c. Beperking van het toepassingsgebied van het wetsvoorstel tot louter de strafbare feiten die gepleegd zijn in het kader van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming.

Aldus zullen de ondernemingen duidelijk de risico's van mogelijke rechtsgedingen kunnen onderkennen en de zekerheid hebben dat ze niet met een te aanzienlijk aantal geschillen te maken zullen krijgen.

3.5. Vordering tot schadeloosstelling

3.5.a. Doel

De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring heeft tot doel de feitenrechter te verzoeken het bestaan te erkennen van bepaalde feiten of situaties, ze als fout aan te merken en de aansprakelijkheid ervan "objectief" toe te rekenen, zowel ten aanzien van bij de vordering betrokken partijen als ten aanzien van derden (*erga omnes*). Als de rechter dat verzoek inwilligt, wordt de beslissing in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt.

3.5.b. Keuze om aan de vorderingen tot schadeloosstelling opnieuw een individueel karakter te geven

"*Class action*" op z'n Amerikaans beoogt schadeloosstelling of de erkenning van een recht voor anderen te verkrijgen. Een dergelijke vordering wordt gegrond door het feit dat de eiser zich in een gelijksoortige situatie bevindt als die van de andere leden van de groep, of

démontre des qualités de représentation adéquate de cette collectivité. Ce type de mécanisme prévoit donc qu'une personne peut agir en justice pour la protection des droits d'un tiers, que ce tiers soit ou non informé de la démarche².

Une telle conception heurte plusieurs principes fondamentaux de notre droit judiciaire et notamment:

1. l'article 17 du Code judiciaire qui exige un intérêt personnel pour agir, ce qui signifie concrètement que l'action doit être susceptible de remédier à un préjudice dont souffre personnellement et directement le plaignant (*cf. supra*);

2. le respect des droits de la défense: le défendeur doit connaître et identifier ses contradicteurs;

3. l'autorité relative de la chose jugée.

La décision rendue par le juge constitue la vérité judiciaire entre les parties présentes au litige et pour les faits dénoncés. Elle ne peut valoir à l'égard de personnes non formellement parties au procès.

En redonnant un caractère individuel à la phase de demande d'indemnisation, les auteurs de la proposition de loi entendent s'inscrire dans le respect de ces principes. En effet, de cette manière, chacun défend son propre dossier de dédommagement, le défendeur sait clairement quelles sont les prétentions individuelles et la décision du juge est rendue au cas par cas.

Cependant, les auteurs entendent préserver, si possible, l'effet collectif de la procédure, en permettant au juge d'encourager les accords globaux entre toutes les parties en présence, y compris à ce stade de la procédure. Pour ce faire, le juge peut suspendre la procédure pendant une nouvelle période de six mois, pour permettre l'émergence d'un accord. Si un tel accord intervient, le juge vérifie alors si l'équilibre entre les intérêts des parties en présence a été respecté avant d'homologuer cet accord.

² Dans certains cas, le tiers-victime est visé par l'action et lié par le jugement, sauf s'il fait une démarche pour se désolidariser du groupe (*opt-out*). Dans d'autres cas, pour participer à l'action, les tiers-victimes doivent poser un acte positif de participation (*opt-in*).

klasse ("class"), en dat hij aantoonst dat hij die groep passend kan vertegenwoordigen. Dat soort mechanisme biedt een persoon dus de mogelijkheid gerechtelijke stappen te zetten ter bescherming van de rechten van een derde, ongeacht of die derde al dan niet van het initiatief op de hoogte is².

Een dergelijke opvatting staat haaks op verschillende fundamentele beginselen van ons gerechtelijk recht, waaronder:

1. artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek, dat voor de rechtsvordering een persoonlijk belang vereist, wat concreet inhoudt dat de rechtsvordering moet kunnen leiden tot de vergoeding van de schade waaronder de klager persoonlijk en direct (*cf. supra*) te lijden heeft;

2. de eerbiediging van de rechten van verdediging: de verweerder moet zijn eisers kennen en identificeren;

3. het relatieve gezag van het gewijsde.

De beslissing van de rechter vormt de gerechtelijke waarheid tussen de partijen van het geschil en voor de aangeklaagde feiten. Zij kan niet gelden ten aanzien van wie formeel geen partij in het geding is.

Door opnieuw een individueel karakter te geven aan de fase van de vordering tot schadeloosstelling, willen de indieners van dit wetsvoorstel recht doen aan de eerbiediging van die principes. Op die wijze verdedigt eenieder immers zijn eigen schadeloosstellingsdossier, weet de verweerder duidelijk wat de individuele aanspraken zijn en wijst de rechter zijn beslissing geval per geval.

De indieners pogen evenwel, zo mogelijk, het collectieve effect van het geding te bewaren, door de rechter toe te staan algemene akkoorden tussen alle aanwezige partijen aan te moedigen, ook in die fase van de rechtspleging. Daartoe kan de rechter het geding gedurende een nieuwe periode van zes maanden opschorten, om het ontstaan van een akkoord mogelijk te maken. Als een dergelijk akkoord wordt bereikt, gaat de rechter vervolgens vóór de bekrachtiging van het akkoord na of het evenwicht tussen de belangen van de betrokken partijen in acht werd genomen.

² In bepaalde gevallen is de derde-slachtoffer bij de vordering betrokken en gebonden door het vonnis, tenzij hij het nodige doet om uit de groep te treden (*opt out*). In andere gevallen moeten de derden-slachtoffer, willen ze aan de rechtsvordering deelnemen, een positieve daad van deelname stellen (*opt in*).

4. Frais de justice

Une question fondamentale reste celle du financement des frais de procédure et de la répartition de ces frais entre les différentes parties demandereses. Au tout début de la procédure, il est évident que le plaignant principal, celui qui est à l'origine de l'action, va devoir exposer des frais: établissement d'une requête, passage devant la commission de recevabilité et publicité de la demande, notamment. Par après, lors de l'instance collective, les frais de procédure, tels que les frais d'avocats, de constitution du dossier et d'expertises éventuelles sont communs à toutes les parties.

Dans une troisième phase, celle de l'indemnisation individuelle, les frais de justice redeviennent propres à chaque demandeur. La proposition de loi invite le juge, qui statue sur la déclaration de responsabilité, à se prononcer sur la répartition des frais exposés lors des deux premières étapes, "collectives" (action en déclaration de responsabilité après le filtre de recevabilité: recevabilité et déclaration de recevabilité), entre les parties déclarées.

Les auteurs de la proposition de loi entendent également considérer ces deux premières étapes comme une procédure à part entière, au regard des indemnités de procédure prévues par l'article 1022 du Code judiciaire. En cas de succès de l'action, le juge répartit cette indemnité entre les différentes parties. Le Roi devra adapter, en conséquence, l'arrêté royal d'application de l'article 1022 du Code précité.

Les auteurs de la proposition de loi ne souhaitent pas s'immiscer dans le choix personnel des parties quant à leurs conseils. Celles-ci sont donc libres de choisir un avocat commun ou de se doter d'un avocat particulier, chacune. Ils tiennent à préciser également qu'ils n'entendent pas non plus revenir sur le principe de l'interdiction des pactes "*de quota litis*", c'est-à-dire une convention entre l'avocat et son client fixant, avant la décision judiciaire définitive, que l'intégralité des honoraires de l'avocat sera déterminée exclusivement en fonction du résultat judiciaire de l'affaire, que ces honoraires consistent en une somme d'argent ou en tout autre bien ou valeur.

5. Droit commun de la responsabilité

Le choix de la voie collective ne fait pas automatiquement perdre aux parties le droit de recourir à une réparation du dommage fondée sur les articles 1382 et suivants du Code civil.

4. Gerechtskosten

Een fundamentele vraag blijft die van de financiering van de proceskosten en de verdeling ervan tussen de verschillende eisers. Bij het allereerste begin van het geding is het duidelijk dat de hoofdklager, degene die aan de oorsprong van de vordering ligt, kosten zal moeten maken: opstelling van een verzoekschrift, verschijning voor de ontvankelijkheidscommissie en vooral publiciteit in verband met de vordering. Daarna — bij het groepsgeding — zijn de proceskosten, zoals de advocatenkosten, de kosten voor de samenstelling van het dossier en de mogelijke expertisekosten voor alle partijen gemeenschappelijk.

In een derde fase, die van de individuele schadeloosstelling, komen de gerechtskosten opnieuw bij iedere eiser terecht. Het wetsvoorstel roept de rechter die over de verklaring tot ontvankelijkheid beslist, op om zich uit te spreken over de verdeling tussen de betrokken partijen van de kosten tijdens de eerste twee, "collectieve" fasen (vordering tot aansprakelijkheidsverklaring na het ontvankelijkheidsfilter: ontvankelijkheid en verklaring van ontvankelijkheid).

De indieners van het wetsvoorstel willen die eerste twee fasen ook beschouwen als een volwaardig geding, in het licht van de rechtsplegingsvergoeding waarin bij artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek is voorzien. Als de vordering succesvol is, verdeelt de rechter die vergoeding tussen de verschillende partijen. De Koning zal dientengevolge het koninklijk besluit tot toepassing van artikel 1022 van het voornoemde Wetboek moeten aanpassen.

De indieners van het wetsvoorstel wensen zich niet in te laten met de persoonlijke keuze van de partijen met betrekking tot hun raadsman. Het staat hen dus vrij een gemeenschappelijke advocaat te kiezen of elk afzonderlijk met een bepaalde advocaat in zee te gaan. Zij staan er ook op te preciseren dat ze evenmin de intentie hebben terug te komen op het principiële verbod inzake "*pacta de quota litis*", dat wil zeggen een overeenkomst tussen de advocaat en zijn cliënt waarbij vóór de definitieve rechterlijke beslissing wordt vastgesteld dat alle advocatenkosten uitsluitend zullen worden bepaald op grond van de gerechtelijke afloop van de zaak, ongeacht of dat honorarium bestaat in een som geld dan wel in enig ander goed of andere waarde.

5. Gemeen recht inzake aansprakelijkheid

De keuze voor de collectieve weg heeft niet automatisch tot gevolg dat de partijen het recht verliezen om te kiezen voor een schadeloosstelling op grond van de artikelen 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek.

Elles ne perdent ce droit que si elles vont jusqu'au bout de la nouvelle procédure et qu'elles obtiennent une décision individuelle sur leur dommage.

En d'autres termes, si l'action en déclaration collective est estimée non recevable, soit par la commission de recevabilité ou si le juge de fond conclut à une non-responsabilité, les parties peuvent toujours invoquer les articles 1382 et suivants du Code civil.

Marie-Christine MARGHEM (MR)
Denis DUCARME (MR)
Charles MICHEL (MR)

Zij verliezen dat recht pas als ze de nieuwe procedure tot het einde toe volgen en een individuele beslissing over hun schadeloosstelling verkrijgen.

Als met andere woorden de vordering tot een collectieve aangifte niet-ontvankelijk wordt geacht, door ofwel de ontvankelijkheidscommissie, ofwel de feitenrechter, kunnen de partijen nog altijd de artikelen 1382 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek aanvoeren.

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE 1ER****Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE 2**Définitions****Art. 2**

Au sens de la présente loi, il y a lieu d'entendre par:

1. dommage collectif: le dommage que subissent, ou risquent de subir, un nombre significatif de personnes suite à une violation potentielle d'une disposition figurant dans la loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur; ce nombre est établi en fonction des circonstances particulières de chaque situation par la commission de recevabilité visée à l'article 4;

2. plaignant principal: demandeur sur action en déclaration de responsabilité déclaré comme principal par la commission de recevabilité et ayant le rôle de personne de contact pour les parties qui veulent se joindre à la procédure;

3. parties déclarées à la demande: parties qui se sont jointes à la demande de déclaration de responsabilité, conformément à l'article 3.

CHAPITRE 3**De l'action en déclaration de responsabilité****Art. 3**

Par dérogation aux articles 17 et 18 du Code judiciaire, l'action en déclaration de responsabilité peut être introduite par la partie demanderesse qui dispose d'un intérêt réel qui ne se limite pas à la défense directe de ses droits patrimoniaux ou moraux. L'intérêt est considéré comme réel lorsque la partie demanderesse établit qu'elle est affectée de façon significative par un état de fait.

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK 1****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2**Definities****Art. 2**

Voor de toepassing van deze wet moet worden verstaan onder:

1. massaschade: de schade die een aanzienlijk aantal mensen (dreigt te) lijden ingevolge een mogelijke schending van een bepaling van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming; dat aantal wordt door de in artikel 4 bedoelde ontvankelijkheidscommissie vastgesteld op grond van de bijzondere toedracht van elke situatie;

2. hoofdeiser: de eiser in de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring die door de ontvankelijkheidscommissie als hoofdeiser wordt aangewezen en die optreedt als contactpersoon voor de partijen die zich bij de vordering willen aansluiten;

3. zich bij de vordering aansluitende partijen: partijen die zich overeenkomstig artikel 3 aansluiten bij de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring.

HOOFDSTUK 3**De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring****Art. 3**

In afwijking van de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek kan de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring worden ingesteld door de eisende partij die een reëel belang heeft dat niet beperkt is tot de directe verdediging van haar vermogensrechten of morele rechten. Het belang wordt als reëel aangemerkt wanneer de eisende partij vindt dat ze aanzienlijke schade heeft geleden door een feitelijke toestand.

Les associations, qui ont la personnalité juridique depuis au moins 3 ans et qui agissent à l'encontre d'un état de fait qui touche directement à leur objet statutaire, sont censées disposer d'un intérêt réel, pour autant qu'elles établissent avoir exercé régulièrement des activités réelles conformes à leur objet social depuis au moins 3 ans.

Toute personne disposant de la personnalité juridique et qui justifie d'un intérêt au sens de l'alinéa 1er peut intenter une action en déclaration de responsabilité relativement à un fait ou une situation qui a entraîné, ou risque d'entraîner, des dommages collectifs.

L'action en déclaration de responsabilité ne peut plus être exercée si une action pénale a été intentée pour les mêmes faits.

CHAPITRE 4

De la commission de recevabilité

Art. 4

§ 1er. Il est établi une commission de recevabilité des demandes en déclaration de responsabilité collective au sein de chaque tribunal de première instance, composée de magistrats. La composition et le financement de cette commission sont fixés par le Roi.

§ 2. Toute demande de déclaration de responsabilité doit être préalablement soumise à la commission de recevabilité.

La commission examine si un mode alternatif de règlement des conflits a été entrepris entre les parties.

Si c'est le cas et qu'un accord amiable entre les parties est intervenu, la commission homologue cet accord. S'il n'y a pas d'accord, la commission peut octroyer un délai d'une durée maximale de 6 mois en vue de l'obtention d'un tel accord.

Si aucun mode alternatif de règlement des conflits n'a été entrepris, la commission sursoit à statuer sur la décision de recevabilité pour une durée maximale de 6 mois, afin de permettre aux parties d'entreprendre une telle démarche. En cas d'accord, la commission l'homologue.

De verenigingen die ten minste drie jaar over rechts-persoonlijkheid beschikken en die optreden tegen een feitelijke toestand die direct verband houdt met hun statutair doel, worden geacht een reëel belang te hebben, op voorwaarde dat zij aangeven dat zij gedurende ten minste drie jaar geregeld reële activiteiten hebben uitgeoefend die stroken met hun maatschappelijk doel.

Elkeen die over rechtspersoonlijkheid beschikt en die een belang kan aantonen in de zin van het eerste lid, kan een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring instellen in verband met een feit of een situatie dat/die massaschade heeft veroorzaakt, dan wel dreigt te veroorzaken.

Er kan geen vordering tot aansprakelijkheidsverklaring meer worden ingesteld wanneer voor dezelfde feiten reeds een strafvordering werd ingesteld.

HOOFDSTUK 4

De ontvankelijkheidscommissie

Art. 4

§ 1. Bij elke rechtbank van eerste aanleg wordt een uit magistraten bestaande ontvankelijkheidscommissie voor de groepsvorderingen tot aansprakelijkheidsverklaring ingesteld. De samenstelling en de financiering van die commissie worden door de Koning bepaald.

§ 2. Elke vordering tot aansprakelijkheidsverklaring moet eerst aan de ontvankelijkheidscommissie worden voorgelegd.

Deze commissie gaat na of de partijen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid van een alternatieve geschillenregeling.

Als dat het geval is en de partijen tot een minnelijke overeenkomst zijn gekomen, homologeert de commissie die overeenkomst. Als geen minnelijke overeenkomst is gesloten, kan de commissie een bijkomende termijn van maximaal zes maanden toekennen waarin de partijen alsnog een overeenkomst kunnen proberen te sluiten.

Ingeval de partijen van geen enkele mogelijkheid van alternatieve geschillenregeling gebruik hebben gemaakt, schort de commissie haar uitspraak over de ontvankelijkheid op gedurende een termijn van maximaal zes maanden, zodat de partijen alsnog van die mogelijkheid gebruik kunnen maken. Komen de partijen tot een minnelijke overeenkomst, dan wordt die door de commissie gehomologeerd.

À la demande conjointe des parties, ou de sa propre initiative mais avec l'accord de celles-ci, la commission peut désigner, dans les mêmes conditions qu'à l'article 1734 du Code judiciaire, un médiateur agréé en vue de faciliter la négociation de l'accord.

§ 3. Si aucun accord n'est possible après la période maximale de 6 mois, la commission établit si l'action en déclaration de responsabilité peut être déclarée recevable. Elle vérifie si les conditions d'intérêt réel, au sens de l'article 3, et de dommage collectif, au sens de l'article 2, 1°, sont remplies. À cet égard, elle détermine quel est le seuil à partir duquel le dommage sera considéré comme collectif. Elle veille à quantifier et à identifier les victimes potentielles des faits allégués et à désigner le principal plaignant, si plusieurs parties intentent l'action.

§ 4. La commission notifie sa décision dans les 15 jours de sa saisine mais ce délai peut être prolongé si le dossier doit être complété.

Si la commission estime la demande recevable, elle détermine le moyen de publicité adéquat qui doit être mis en œuvre par le plaignant principal ou, le cas échéant, par d'autres parties demanderesses déclarées.

Un délai de 2 mois, à dater de la décision de recevabilité, s'ouvre aux parties qui veulent se joindre à la procédure. La demande de déclaration de responsabilité ne peut être portée par le plaignant principal et les parties déclarées devant le juge qu'après l'écoulement de ce délai de 2 mois.

Si la commission estime la demande non recevable, la décision de la commission n'est pas susceptible de recours. La demande en déclaration de responsabilité peut cependant, sans délai, être portée devant le juge.

Art. 5

§ 1er. La demande en déclaration de responsabilité est introduite devant une chambre spéciale du tribunal de première instance. L'action peut être introduite par requête unilatérale. La décision de la commission de recevabilité est jointe à la demande.

Op gezamenlijk verzoek van de partijen of op eigen initiatief, maar met instemming van de partijen, kan de commissie, onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 1734 van het Gerechtelijk Wetboek, een erkend bemiddelaar aanstellen om de onderhandelingen over een minnelijke overeenkomst vlotter te doen verlopen.

§ 3. Als in de loop van de maximumtermijn van zes maanden geen minnelijke overeenkomst kan worden gesloten, bepaalt de commissie of de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring ontvankelijk kan worden verklaard. Zij gaat na of voldaan is aan de voorwaarden inzake het bij artikel 3 beoogde werkelijk belang en de bij artikel 2, 1°, beoogde massaschade. In dat verband bepaalt zij vanaf welk grensbedrag de schade als massaschade zal worden beschouwd. Zij waakt erover dat de mogelijke slachtoffers van de vermeende feiten worden opgelijst en geïdentificeerd en dat, ingeval de vordering door verscheidene partijen wordt ingesteld, de hoofdeiser wordt aangewezen.

§ 4. De commissie betekent haar beslissing binnen vijftien dagen nadat de vordering bij haar werd ingesteld. Die termijn kan evenwel worden verlengd als het dossier moet worden aangevuld.

Als de commissie de vordering ontvankelijk acht, bepaalt zij het passende publiciteitsmiddel waar de hoofdeiser of, in voorkomend geval, andere zich bij de vordering aansluitende partijen gebruik van moeten maken.

Op de datum van de ontvankelijkheidsverklaring gaat een termijn van twee maanden in, waarin de partijen die dit wensen, zich bij het geding kunnen aansluiten. De hoofdeiser en de zich bij de vordering aansluitende partijen kunnen de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring pas bij de rechtbank instellen nadat die termijn van twee maanden is verstreken.

Als de commissie de vordering onontvankelijk acht, kan tegen die beslissing geen beroep worden aangetekend. Niettemin kan de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring dan onmiddellijk bij de rechtbank worden ingesteld.

Art. 5

§ 1. De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring wordt ingesteld bij een bijzondere kamer van de rechtbank van eerste aanleg. De vordering kan worden ingeleid bij eenzijdig verzoekschrift. De beslissing van de ontvankelijkheidscommissie wordt bij de vordering gevoegd.

Une partie ne peut intenter directement une action en déclaration de responsabilité sans être passée devant la commission de recevabilité visée à l'article 4.

§ 2. La demande en déclaration de responsabilité vise à demander au juge de reconnaître l'existence de certains faits ou situations, de les qualifier de fautifs et d'imputer la responsabilité au bénéfice du plaignant principal et des parties demanderesses déclarées à l'action.

Si le juge fait droit à la demande de déclaration de responsabilité, la décision aura autorité de chose jugée. Les parties demanderesses déclarées et le plaignant principal perdent alors leur droit individuel à agir sur la base de l'article 1382 du Code civil.

Dans la décision qui déclare la responsabilité, le juge répartit les frais de procédure ainsi que l'indemnité forfaitaire visée à l'article 1022 du Code judiciaire.

La décision est notifiée au plaignant principal et aux parties demanderesses déclarées. Le plaignant principal et les parties demanderesses déclarées ont un mois, à dater de cette notification, pour adresser leur demande d'indemnisation individuelle en vertu de l'article 6.

Si le juge ne fait pas droit à la demande de déclaration de responsabilité, la décision est également notifiée au plaignant principal et aux parties demanderesses déclarées, qui retrouvent leur droit d'agir individuellement sur la base de l'article 1382 du Code civil.

CHAPITRE 5

Des demandes en réparation fondées sur une action en déclaration de responsabilité

Art. 6

§ 1er. Dans le délai visé à l'article 4, § 4, alinéa 3, le plaignant principal et les parties demanderesses déclarées introduisent une demande d'indemnisation individuelle, par simple dépôt de conclusions au greffe, contenant la détermination de leur dommage et le lien causal avec la faute établie.

§ 2. Le juge statue de manière individuelle sur chaque demande, sauf accord global.

Een partij kan niet rechtstreeks een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring instellen zonder dat vooraf de in artikel 4 bedoelde ontvankelijkheidscommissie werd gehoord.

§ 2. De vordering tot aansprakelijkheidsverklaring strekt ertoe de rechter te verzoeken het bestaan van bepaalde feiten of situaties te erkennen, die feiten of situaties als fout aan te merken en de aansprakelijkheid toe te tekenen in het voordeel van de hoofdeiser en de zich bij de vordering aansluitende partijen.

Indien de rechter de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring inwilligt, heeft de beslissing kracht van gewijsde. De zich bij de vordering aansluitende partijen en de hoofdeiser verliezen bijgevolg hun individueel recht om te handelen op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

In de beslissing die de aansprakelijkheid vaststelt, verdeelt de rechter de proceskosten alsook de in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde forfaitaire tegemoetkoming.

De beslissing wordt ter kennis gebracht van de hoofdeiser en de zich bij de vordering aansluitende partijen, die vanaf de datum van die kennisgeving één maand tijd hebben om krachtens artikel 6 hun vordering om een individuele tegemoetkoming kenbaar te maken.

Indien de rechter de vordering tot aansprakelijkheidsverklaring niet inwilligt, wordt de beslissing eveneens ter kennis gebracht van de hoofdeiser en de zich bij de vordering aansluitende partijen, die opnieuw het recht krijgen individueel te handelen op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

HOOFDSTUK 5

Vorderingen tot schadevergoeding op grond van een vordering tot aansprakelijkheidsverklaring

Art. 6

§ 1. Binnen de in artikel 4, § 4, derde lid, bedoelde termijn, stellen de hoofdeiser en de zich bij de vordering aansluitende partijen een vordering tot individuele schadevergoeding in, aan de hand van conclusies die ze bij de griffie indienen, waarin ze een schadebepaling en het oorzakelijk verband met de vastgestelde fout aangeven.

§ 2. De rechter spreekt zich individueel uit over elke vordering, tenzij een omvattend akkoord wordt bereikt.

§ 3. Le juge tente de favoriser la conciliation et encourage les parties à trouver un accord global moyennant un mode alternatif de règlement des conflits, quand il estime que c'est possible compte tenu des circonstances de la cause.

À cet effet, il peut suspendre la procédure pour une durée maximale de 6 mois. Si, pendant cette période, un accord intervient, le juge l'homologue s'il estime que l'accord est équilibré, notamment en ce qui concerne les intérêts des différentes parties à l'accord.

Si, par contre, il n'est pas possible de trouver un accord global, le juge statue sur les demandes individuelles.

CHAPITRE 6

Entrée en vigueur

Art. 7

La présente loi entre en vigueur à une date déterminée par le Roi.

13 juin 2013

Marie-Christine MARGHEM (MR)
Denis DUCARME (MR)
Charles MICHEL (MR)

§ 3. De rechter probeert een verzoening te bereiken en moedigt de partijen aan tot een omvattend akkoord te komen, mits een andere vorm van geschillenbeslechting wordt gevonden, wanneer hij dat mogelijk acht, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak.

Hij kan daartoe de procedure opschorten voor maximaal zes maanden. Indien tijdens die periode een akkoord wordt bereikt, bekrachtigt de rechter het akkoord als hij vindt dat het evenwichtig is, met name wat de belangen van de verschillende bij het akkoord betrokken partijen betreft.

Als het daarentegen niet mogelijk blijkt een omvattend akkoord te bereiken, spreekt de rechter zich uit over de individuele vorderingen.

HOOFDSTUK 6

Inwerkingtreding

Art. 7

Deze wet treedt in werking op een door de Koning bepaalde datum.

13 juni 2013